
TIME LIMITS IN CRIMINAL PROCEEDINGS

Viorica-Mihaela FRÎNTU*

* Lecturer PhD, „Constantin Brancuși” University of Târgu Jiu, Romania

Abstract: *The article presents the notion of time limit in Criminal Proceedings, the classification of time limits, the method of calculating procedural and substantive time limits, special rules regarding acts considered within the time limits.*

Keywords: Procedural Time Limits, Legal Time Limits, Judicial Time Limits

**Contact details
of the
author(s):** -

1. Noțiune

Între modurile prin care legea disciplinează activitatea procesual penală se află și stabilirea unor intervale de timp în care organele judiciare sau persoanele interesate pot să-și exercite drepturile sau să-și îndeplinească obligațiile în cadrul procesului penal.¹

Termenul este intervalul de timp în cursul căruia se pot sau trebuie îndeplinite unele acte și măsuri procesuale sau procedurale ori acestea nu pot fi îndeplinite.²

Principiul desfășurării procesului penal într-un termen rezonabil (operativitatea sau celeritatea), ca principiu fundamental al procesului penal (art. 8 C. proc. pen.), este transpus în practică prin intermediul instituției termenelor.³

Fixarea unor termene în cadrul procesului penal, pe de o parte, are ca scop limitarea în timp a duratei unor măsuri procesuale (fără aceste termene, măsurile privative sau restrictive de drepturi ar deveni arbitrare) și, pe de altă parte, împiedică tergiversarea desfășurării procesului penal, asigurând operativitatea acțiunilor cerute de justa soluționare a cauzei penale.⁴

¹ Ion Neagu, Mircea Damaschin, *Tratat de procedură penală. Partea generală*, Ediția a IV-a, revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2022, p. 795.

² Grigore Gr. Theodoru, Ioan Paul Chiș, *Tratat de drept procesual penal*, Ediția a 4-a, Editura Hamangiu, București, 2020, p. 578.

³ Anca-Lelia Lorincz, *Drept procesual penal, vol. I*, Editura Universul Juridic, București, 2015, p. 308.

⁴ A se vedea Ion Neagu, Mircea Damaschin, *op. cit.*, p. 795.

Există situații în care, pentru efectuarea anumitor activități, legea nu precizează intervale de timp certe sub aspectul perioadei lor, folosind însă expresii precum „de îndată”⁵, „de urgență”⁶, care indică faptul că organele judiciare au obligația să dispună operativ realizarea acestora.⁷

2. Clasificarea termenelor

În doctrină, termenele sunt clasificate după mai multe criterii.

În raport cu *natura drepturilor și intereselor pe care le ocrotesc*, deosebim: termene procedurale și termene substanțiale.⁸

Termenele procedurale reprezintă intervale de timp determinate în scopul ocrotirii drepturilor și a intereselor persoanei, stabilite în cadrul procesului penal, care contribuie la sistematizarea activităților procesuale [spre exemplu, termenul de declarare a apelului – art. 410 C. proc. pen.; termenul de declarare a recursului în casație – art. 435 C. proc. pen.; termenul de introducere a unei plângeri prealabile – art. 296 alin. (1) C. proc. pen.].⁹

Termenele substanțiale reprezintă acele intervale de timp stabilite de lege, necesare ocrotirii unor drepturi sau interese extraprocesuale, determinând durata măsurilor care pot fi luate de organele judiciare în legătură cu privarea sau restrângerea drepturilor unei persoane¹⁰ [spre exemplu, durata reținerii – art. 209 alin. (3) C. proc. pen.; durata arestării preventive a inculpatului în cursul urmăririi penale – art. 226 alin. (2) C. proc. pen.; durata pentru care se poate dispune supravegherea tehnică în cursul urmăririi penale – art. 140 alin. (1) C. proc. pen.]. De asemenea, sunt termene substanțiale cele aplicabile în domeniul liberării condiționate sau termenele de prescripție a răspunderii penale.¹¹

În raport cu *efectele pe care le produc*, termenele se împart în termene dilatorii, peremptorii și orânduitorii.¹²

Termenele dilatorii (prohibitive) sunt intervale de timp după expirarea cărora pot fi îndeplinite anumite acte.¹³ Înainte de expirarea acestora nu este permisă efectuarea actului sau activității procesuale, de aceea, au caracterul unor impedimente care au ca efect amânarea efectuării activității respective. Spre exemplu, hotărârea penală nu poate fi pusă în executare în perioada de timp dintre pronunțarea acesteia și momentul rămânerii definitive, deoarece legea prevede executarea hotărârii numai din momentul rămânerii definitive. Actele promovate înainte de termenul dilatoriu au caracter intempestiv și atrag sancțiunea nulității.¹⁴

Termenele peremptorii (imperative) sunt acele termene în cadrul cărora trebuie îndeplinite anumite acte procesuale sau procedurale, sancțiunea nerespectării lor fiind decăderea din dreptul de a

⁵ Art. 158 alin. (6) teza I C. proc. pen.: „Judecătorul dispune, prin încheiere, admiterea cererii, atunci când este întemeiată, și încuviințarea efectuării percheziției și emite de îndată mandatul de percheziție”.

⁶ Art. 355 alin. (1) C. proc. pen.: „Dacă în cauză sunt inculpați arestați preventiv sau aflați în arest la domiciliu, judecata se face de urgență și cu precădere (...)”.

⁷ Teodor-Viorel Gheorghe în Nicolae Volonciu, Andreea Simona Uzlău (coord.), *Codul de procedură penală comentat*, Ediția a 3-a, revizuită și adăugită, Editura Hamangiu, București, 2017, p. 719.

⁸ Ion Neagu, Mircea Damaschin, *op. cit.*, p. 796.

⁹ Alexandru Boroi, Gina Negruț, *Drept procesual penal*, Ediția a 4-a, revizuită și actualizată, Editura Hamangiu, București, 2024, p. 437.

¹⁰ Ibidem.

¹¹ Anca-Lelia Lorincz, *op. cit.*, p. 309.

¹² Nicoleta Iliescu în Vintilă Dongoroz, Siegfried Kahane, George Antoniu, Constantin Bulai, Nicoleta Iliescu, Rodica Stănoiu, *Explicații teoretice ale Codului de procedură penală român. Partea generală, vol. I*, Editura Academiei, București, 1975, p. 387.

¹³ Alexandru Boroi, Gina Negruț, *op. cit.*, p. 437.

¹⁴ Anastasiu Crișu, *Drept procesual penal. Partea generală*, Ediția a 6-a, revizuită și actualizată, Editura Hamangiu, București, 2022, p. 630-631.

mai efectua acel act și nulitatea actului efectuat după împlinirea termenului (spre exemplu, termenul de apel, în cadrul căruia subiectul procesual are dreptul să introducă respectiva cale de atac).¹⁵

În ceea ce privește consecințele nerespectării termenului, art. 268 C. proc. pen. prevede că, atunci când pentru exercitarea unui drept procesual legea prevede un anumit termen, nerespectarea acestuia atrage decăderea din exercițiul dreptului și nulitatea actului făcut peste termen [alin. (1)]. Când o măsură procesuală nu poate fi luată decât pe un anumit termen, expirarea acestuia atrage de drept încetarea efectului măsurii [alin. (2)].

Termenele orânduitorii (de recomandare) sunt termene care fixează o perioadă de timp pentru efectuarea unor acte procesuale sau procedurale determinate. Termenul orânduitoriu, în caz de nerespectare, nu atrage sancțiuni procesuale pentru actul neefectuat, dar poate atrage sancțiuni disciplinare ori amenda judiciară pentru persoanele care aveau obligația să îl respecte.¹⁶

În raport cu *durata lor*, termenele pot fi: pe ore, pe zile, pe luni, pe ani sau nedeterminate.¹⁷

Termenele pe ore sunt cele a căror durată este fixată în ore (spre exemplu, termenul de cel mult 24 de ore pentru care se poate dispune reținerea sau termenul de 48 de ore în care organul de cercetare penală are obligația să înainteze procurorului plângerea împotriva actelor și măsurilor de urmărire penală – art. 337 C. proc. pen.).¹⁸

Termenele pe zile sunt, spre exemplu: termenul de 10 zile în care poate fi declarat apelul; termenul de 3 zile care este acordat avocatului din oficiu pentru pregătirea apărării, în cazul înlocuirii de către instanță a avocatului ales – art. 91 alin. (2) C. proc. pen.

Termenele pe luni sunt, spre exemplu: termenul de 3 luni din ziua în care persoana vătămată a aflat despre săvârșirea faptei, pentru introducerea plângerii prealabile [art. 296 alin. (1) C. proc. pen.]; termenul de o lună de redeschidere a procesului penal în cazul judecării în lipsă a persoanei condamnate [art. 466 alin. (1) C. proc. pen.].

Termene pe ani: termenul de un an de la data publicării deciziei Curții Constituționale în Monitorul Oficial, în care poate fi introdusă cererea de revizuire întemeiată pe cazul prevăzut de art. 453 alin. 1 lit. f) C. proc. pen.

Termene nedeterminate: contestația în anulare în cazul în care inculpatul a fost condamnat deși existau probe privind o cauză de încetare a procesului penal poate fi introdusă oricând [art. 428 alin. (2) C. proc. pen.].¹⁹

În raport cu *conținutul timp*, termenele se împart în termene fixe, termene maxime și termene minime.²⁰

Termenul este fix atunci când se stabilește o anumită dată la care are loc o activitate procesuală sau procedurală.²¹

Termenul este maxim când se stabilește durata maximă de timp pentru efectuarea actului, dar acesta poate fi efectuat și într-o durată de timp mai mică. Spre exemplu, procurorul trebuie să rezolve dosarul primit de la organul de cercetare penală în cel mult 15 zile [art. 322 alin. (1) C. proc. pen.], dar el îl poate rezolva și în aceeași zi când l-a primit.²²

¹⁵ Anca-Lelia Lorincz, *op. cit.*, p. 309.

¹⁶ Teodor-Viorel Gheorghe în Nicolae Volonciu, Andreea Simona Uzlău (coord.), *Codul de procedură penală comentat*, *op. cit.*, p. 723.

¹⁷ Ion Neagu, Mircea Damaschin, *op. cit.*, p. 797.

¹⁸ Anca-Lelia Lorincz, *op. cit.*, p. 309.

¹⁹ Ion Neagu (coord.), Mircea Damaschin, Andrei Viorel Iugan, *Drept procesual penal. Partea generală. Mapă de seminar*, Ediția a V-a, revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2023, p. 418.

²⁰ Nicoleta Iliescu în Vintilă Dongoroz și colectiv, *Explicații teoretice ale Codului de procedură penală român. Partea generală, vol. I, op. cit.*, p. 387.

²¹ Grigore Gr. Theodoru, Ioan-Paul Chiș, *op. cit.*, p. 580.

²² Ibidem.

Termenul este minim când se fixează durata minimă de timp pentru ca un act să fie considerat efectuat în termen.²³ Astfel, potrivit art. 207 alin. (1) C. proc. pen., când procurorul dispune trimiterea în judecată a inculpatului față de care s-a dispus o măsură preventivă, rechizitoriul, împreună cu dosarul cauzei, se înaintează judecătorului de cameră preliminară de la instanța competentă, cu cel puțin 5 zile înainte de expirarea duratei acesteia.

După *sensul de calculare*, termenele pot fi de succesiune sau de regresivitate.²⁴

Termenele de succesiune sunt acelea în care calcularea se face în sensul normal al curgerii timpului (de exemplu, după ora 7.00 urmează 8.00, 9.00 etc.; după luni urmează marți, miercuri etc.).²⁵

Termenele de regresivitate se calculează în sensul invers al curgerii timpului. Spre exemplu, potrivit art. 235 alin. (1) C. proc. pen., propunerea de prelungire a arestării preventive împreună cu dosarul cauzei se depun la judecătorul de drepturi și libertăți cu cel puțin 5 zile înainte de expirarea duratei arestării preventive. În acest caz, verificarea respectării termenului se face prin calcularea sa pornind de la data la care expiră durata arestării²⁶, către trecut, în sensul invers al curgerii timpului.²⁷

În funcție de *factorul care stabilește durata termenelor*, acestea pot fi legale sau judiciare.²⁸

Termenele legale sunt termenele stabilite prin lege²⁹, spre exemplu, termenul de apel.

Termenele judiciare sunt stabilite de organele judiciare, după necesitățile impuse de buna soluționare a cauzei. Acestea au totuși caracter determinat în ceea ce privește data desfășurării actului și sunt justificate de îndeplinirea unor activități procesuale prevăzute de lege (termenul stabilit pentru administrarea probelor, pentru dezbateri, stabilirea obiectivelor expertizei etc.) și, spre deosebire de cele legale, pot fi modificate de organul judiciar care le-a stabilit, dacă nu afectează buna soluționare a cauzei.³⁰

3. Modul de calcul al termenelor

Modul de calcul al termenelor diferă în funcție de categoria din care fac parte acestea: termene procedurale (art. 269 C. proc. pen. – „Calculul termenelor procedurale”) sau termene substanțiale (art. 271 C. proc. pen. – „Calculul termenelor în cazul măsurilor privative sau restrictive de drepturi”).³¹

a) Modul de calcul al termenelor procedurale

Potrivit art. 269 alin. (1) C. proc. pen., la calcularea termenelor procedurale se pornește de la ora, ziua, luna sau anul prevăzut în actul care a provocat curgerea termenului, în afară de cazul când legea dispune altfel.

²³ Ibidem.

²⁴ Nicolae Volonciu, *Tratat de procedură penală. Parte generală. Vol. I*, Editura PAIDEIA, București, 1993, p. 468.

²⁵ Teodor-Viorel Gheorghe în Nicolae Volonciu, Andreea Simona Uzlău (coord.), *Codul de procedură penală comentat, op. cit.*, p. 728.

²⁶ Art. 269 alin. (1) C. proc. pen.: „La calcularea termenelor procedurale se pornește de la ora, ziua, luna sau anul prevăzut în actul care a provocat curgerea termenului (...)”.

²⁷ Teodor-Viorel Gheorghe în Nicolae Volonciu, Andreea Simona Uzlău (coord.), *Codul de procedură penală comentat, op. cit.*, p. 728.

²⁸ Ion Neagu, Mircea Damaschin, *op. cit.*, p. 798.

²⁹ Anastasiu Crișu, *op. cit.*, p. 631.

³⁰ Anastasiu Crișu, *op. cit.*, p. 631-632. Art. 353 alin. (10) C. proc. pen.: „Completul investit cu judecarea unei cauze penale poate, din oficiu sau la cererea părților ori a persoanei vătămate, să preschimbe primul termen sau termenul luat în cunoștință (...). Preschimbarea termenului se dispune prin rezoluția judecătorului în camera de consiliu și fără citarea părților”.

³¹ Anca-Lelia Lorincz, *op. cit.*, p. 311.

În cazul termenelor procedurale, potrivit art. 269 alin. (2)-(4) C. proc. pen., au fost instituite două sisteme de calcul diferite, și anume un sistem pentru termenele pe ore sau pe zile și un alt sistem pentru termenele socotite pe luni sau pe ani.³²

Termenele procedurale *pe ore sau zile* se calculează pe *unități libere de timp* în sensul că *prima unitate (oră sau zi)* de la care începe să curgă termenul, precum și *ultima unitate*, la care acesta se împlinește nu se socotește.³³

Prin acest mod de calcul un termen procedural pe ore sau zile este mai mare cu două unități materiale decât durata sa inițială³⁴ (spre exemplu, un termen de 24 de ore care începe să curgă la ora 10 se va împlini a doua zi la ora 12; un termen de 3 zile care începe luni se va împlini vineri).

Termenele pe luni sau pe ani se calculează *calendaristic*. Termenul pe luni expiră la sfârșitul zilei corespunzătoare a ultimei luni, iar termenul pe ani expiră la sfârșitul zilei și lunii corespunzătoare din ultimul an. Astfel, termenul de o lună care a început să curgă la data de 10 martie se împlinește la data de 10 aprilie, iar termenul de un an la data de 10 martie a anului următor. Dacă ziua corespunzătoare cade într-o lună ce nu are o astfel de zi, termenul expiră în ultima zi a acelei luni; de exemplu, termenul de o lună început la 31 ianuarie expiră, după caz, la 28 sau 29 februarie.³⁵

În art. 269 alin. (4) C. proc. pen. se prevede că, atunci când ultima zi a unui termen cade într-o zi nelucrătoare, termenul expiră la sfârșitul primei zile lucrătoare care urmează.

Din expresia folosită de art. 269 alin. (4) – *când ultima zi a unui termen* – rezultă că prorogarea nu se aplică și la termenele procedurale pe ore (spre exemplu, în cazul contestației exercitate în materia măsurilor de prevenție, termenul de 48 de ore se poate împlini chiar într-o zi nelucrătoare).³⁶

b) Modul de calcul al termenelor substanțiale

Conform art. 271 C. proc. pen., în calculul termenelor privind măsurile preventive sau orice măsuri restrictive de drepturi, ora sau ziua de la care începe și cea la care se sfârșește termenul intră în durata acestuia. Dispozițiile art. 271 C. proc. pen. sunt completate cu cele ale art. 186 alin. (1) Cod penal în care se arată că la calcularea timpului ziua se socotește de 24 de ore, săptămâna de 7 zile, iar anul de 12 luni. Luna și anul se socotesc împlinite cu o zi înainte de ziua corespunzătoare datei de la care au început să curgă.

Prin urmare, și la calcularea termenelor substanțiale se face distincție în funcție de durata termenului.³⁷

- Termenele substanțiale pe ore sau pe zile se calculează potrivit sistemului pe unități pline de timp, adică se socotește în durata termenului și ora sau ziua la care începe și ora sau ziua la care se împlinește³⁸ (spre exemplu, în cazul reținerii, termenul de 24 de ore care a început să curgă pe 16 mai la ora 9 se împlinește pe 17 mai la ora 9; în cazul unei arestări a inculpatului pe o durată de 20 de zile, măsura luată pe data de 1 decembrie expiră pe 20 decembrie)³⁹.

³² Ion Neagu, Mircea Damaschin, *op. cit.*, p. 801.

³³ Andrei Zarafiu, *Procedură penală, Partea generală. Partea specială*, Editura C.H. Beck, București, 2014, p. 265. Art. 269 alin. (2) C. proc. pen.: La calcularea termenelor pe ore sau pe zile nu se socotește ora sau ziua de la care începe să curgă termenul, nici ora sau ziua în care acesta se împlinește.

³⁴ Andrei Zarafiu, *op. cit.*, p. 265.

³⁵ Grigore Gr. Theodoru, Ioan-Paul Chiș, *op. cit.*, p. 582.

³⁶ Bogdan Micu, Radu Slăvoiu, Andrei Zarafiu, *Procedură penală*, Editura Hamangiu, București, 2022, p. 417.

³⁷ Anca-Lelia Lorincz, *op. cit.*, p. 312.

³⁸ Ibidem.

³⁹ Ion Neagu (coord.), Mircea Damaschin, Andrei Viorel Iugan, *op. cit.*, p. 419.

- Termenele substanțiale pe luni sau pe ani expiră cu o zi înainte de ziua corespunzătoare datei de la care au început să curgă⁴⁰ (spre exemplu, un termen substanțial de o lună care începe pe 10 august va expira pe data de 9 septembrie, iar un termen de 3 ani care începe pe data de 15 martie 2024 va expira pe data de 14 martie 2027)⁴¹.

Termenele substanțiale nu pot fi prorogate, nici abreviate. În schimb, pot fi suspendate sau întrerupte, când legea prevede aceasta.⁴²

4. Acte considerate ca făcute în termen

Având în vedere situația în care s-ar putea afla persoana care trebuie să exercite un drept într-un anumit termen, legea (art. 270 C. proc. pen.) prevede unele situații speciale când actele sunt considerate ca făcute în termen.⁴³

Potrivit dispozițiilor art. 270 alin. (1) C. proc. pen., actul depus înăuntrul termenului prevăzut de lege *la administrația locului de deținere ori la unitatea militară sau la oficiul poștal prin scrisoare recomandată* este considerat ca făcut în termen.

Într-o asemenea situație, *dovada datei depunerii actului* se face prin înregistrarea sau atestarea înscrisă de către administrația locului de deținere sau de unitatea militară pe actul depus ori prin recipisa oficiului poștal.

Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, a stabilit prin Decizia nr. 12/2020⁴⁴ că, dacă actul de procedură care trebuie făcut într-un anumit termen este trimis prin e-mail sau fax în ultima zi a termenului care se calculează pe zile, este socotit a fi făcut în termen, chiar dacă actul de procedură se înregistrează la organul judiciar după expirarea termenului.⁴⁵

Conform art. 270 alin. (2) C. proc. pen., dacă un act care trebuia făcut într-un anumit termen a fost comunicat sau transmis, *din necunoaștere ori dintr-o greșeală vădită a expeditorului*, înainte de expirarea termenului, unui organ judiciar care nu are competență, se consideră că a fost depus în termen, chiar dacă actul ajunge la organul judiciar competent după expirarea termenului fixat.

În privința *actelor efectuate de procuror*, în alin. (3) al art. 270 C. proc. pen. se prevede că, actul efectuat de procuror, cu excepția căilor de atac, este considerat ca făcut în termen dacă data la care a fost trecut în registrul de ieșire al parchetului este înăuntrul termenului cerut de lege pentru efectuarea actului.

⁴⁰ Anca-Lelia Lorincz, *op. cit.*, p. 312.

⁴¹ Alexandru Boroi, Gina Negruț, *op. cit.*, p. 441.

⁴² Teodor-Viorel Gheorghe în Nicolae Volonciu, Andreea Simona Uzlău (coord.), *Codul de procedură penală comentat*, *op. cit.*, p. 734.

⁴³ Ion Neagu, Mircea Damaschin, *op. cit.*, p. 802.

⁴⁴ Monitorul Oficial nr. 554 din 26 iunie 2020.

⁴⁵ Anastasiu Crișu, *op. cit.*, p. 636.

Bibliografie

1. Alexandru Boroî, Gina Negruț, *Drept procesual penal*, Ediția a 4-a, revizuită și actualizată, Editura Hamangiu, București, 2024;
2. Anastasiu Crișu, *Drept procesual penal. Partea generală*, Ediția a 6-a, revizuită și actualizată, Editura Hamangiu, București, 2022;
3. Vintilă Dongoroz, Siegfried Kahane, George Antoniu, Constantin Bulai, Nicoleta Iliescu, Rodica Stănoiu, *Explicații teoretice ale Codului de procedură penală român. Partea generală, vol. I*, Editura Academiei, București, 1975;
4. Anca-Lelia Lorincz, *Drept procesual penal, vol. I*, Editura Universul Juridic, București, 2015;
5. Bogdan Micu, Radu Slăvoiu, Andrei Zarafiu, *Procedură penală*, Editura Hamangiu, București, 2022;
6. Ion Neagu, Mircea Damaschin, *Tratat de procedură penală. Partea generală*, Ediția a IV-a, revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2022;
7. Ion Neagu (coord.), Mircea Damaschin, Andrei Viorel Iugan, *Drept procesual penal. Partea generală. Mapă de seminar*, Ediția a V-a, revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2023;
8. Grigore Gr. Theodoru, Ioan Paul Chiș, *Tratat de drept procesual penal*, Ediția a 4-a, Editura Hamangiu, București, 2020;
9. Nicolae Volonciu, *Tratat de procedură penală. Parte generală. Vol. I*, Editura PAIDEIA, București, 1993;
10. Nicolae Volonciu, Andreea Simona Uzlău (coord.), *Codul de procedură penală comentat*, Ediția a 3-a, revizuită și adăugită, Editura Hamangiu, București, 2017;
11. Andrei Zarafiu, *Procedură penală, Partea generală. Partea specială*, Editura C.H. Beck, București, 2014.